

Mede ondersteund door een stipendium van de Nederlandse Tuinenstichting startte in 2002 een onderzoek naar de boomkwekers- en tuinarchitectenfamilie Copijn, dat moet uitmonden in een door uitgeverij De Hef uit te geven monografie. In 1986/1987 maakte Bonica Zijlstra al een inventarisatie van het oeuvre van Hendrik Copijn (1842-1923).

Geschiedenis

Boomkwekers zijn de Copijnen al vanaf het einde van de achttiende eeuw en de kasboeken (1807-1849) en catalogi geven een interessant inzicht in de horticulturele ontwikkelingen sindsdien. De eerste Copijn die zich tevens als landschapsarchitect ontplooipte was Jan Copijn. Zijn vroegst bekende landschapsontwerp dateert uit 1852, de reorganisatie van de buitenplaats Voordaan in Groenekan. Jan Copijn vormde al rond 1860 een hecht ontwerpteam met zijn zoon Hendrik, die het familiebedrijf na de dood van zijn vader samen met zijn halfbroer Pieter Gerard Copijn voortzette als Gebroeders Copijn. In 1900 richtte Hendrik een nieuwe firma op met zijn zoon L.W. Copijn: H. Copijn & Zoon en in 1908 werd C.H. Schouten als medefirmant opgenomen. Doordat deze dat zelfde jaar met een dochter van Hendrik Copijn trouwde bleef

het een familiebedrijf. H. Copijn & Zoon bleef tot op heden ononderbroken – van vader op zoon – in bedrijf, maar voert nu de naam Copijn Groenekan en wordt geleid door Loek (H.L.) Copijn (achterkleinzoon van Hendrik Copijn). In 1966 begonnen de broers Alrik en Jørn (J.O.J.) Copijn (kleinzonen van P.G. Copijn) een bedrijf gespecialiseerd in boomchirurgie. Vanaf 1980 werd de ontwerptraditie nieuw leven ingeblazen toen Jørn en zijn vrouw Lia Copijn-Schukking zich als Copijn Utrecht Tuin- en landschapsarchitecten vestigden.

Copijn Boomkwekers:

Hendrik Copijn (?-1804)
Hendrik Copijn (1771-1837)
Hendrik Copijn (1806-1836)

Architect/aannemer:

Pieter Copijn (1819-1903)

Boomkweker en (tuin)architect:

Jan Copijn (1812-1885)

Gebroeders Copijn:

Hendrik Copijn (1842-1923)
Pieter Gerard Copijn (1854-1927)

H. Copijn & Zoon:

Lodewijk Wilhelmus Copijn (1878-1945)
Christiaan Hendrik Schouten (1879-1971)
Hendrik Hogarth Copijn (1909-1977)

Copijn Groenekan:

Loek (H.L.) Copijn (1938)

Boomchirurgen:

Alrik (1939) en Jørn (J.O.J.) Copijn (1941)
Copijn Utrecht, Tuin- en landschapsarchitecten
Jørn (J.O.J.) Copijn (1941)
Lia Copijn-Schukking (1944)

Copijn

Tweehonderd jaar
boomkwekers, tuin-
en landschaps-
architecten

Actualiteit

Gedurende de inventarisatie van de familiearchieven vertrokken vanaf de kwekerij van Copijn Groenekan honderden bomen naar het Parijse Bois de Vincennes om de stormschade van enkele jaren geleden te compenseren en was Loek Copijn druk met de realisatie van een patiëntentuin bij het UMC. Bij Jørn Copijn (Copijn Utrecht Tuin- en landschapsarchitecten) vormden zijn reizen naar Rusland in verband met een mogelijke restauratie van de hangende tuinen van de Hermitage in St. Petersburg, de aanleg van een nieuwe buitenplaats aan de Vecht en stedenbouwkundige plannen bij Leeuwarden gespreksstof. Kortom, de boomkwekers- en tuinarchitectenfamilie Copijn is na tweehonderd jaar nog even actief. Ook aan landschapsonwerpen uit het verleden wordt nog volop gewerkt. In de vroege zomer werd de restauratie van Groot Warnsborn in Arnhem (1913) opgeleverd en bij een bezoek aan Gunterstein in Breukelen bleek dat men daar zojuist een deel van het in 1865 door Jan en Hendrik Copijn gemaakte landschapsonwerp voor 'de Achterplaats' aan het reconstrueren was. Omdat het onderzoek zich op dit moment op deze vroege ontwerpperiode concentreert, worden de werkzaamheden op Gunterstein hier kort belicht.

De Achterplaats van Gunterstein

De reconstructie betreft een aanvulling op het beroemde, in opdracht van Magdalena Poule medio 1680 aangelegde 'Gezicht' van Gunterstein: de lange door een lindelaan gevormde zichtas die vanuit het hart van het door haar herbouwde huis de omgeving beheerst en het huis in het verlengde van de kerktoeren van Breukelen plaatst. De zichtas zet zich voorbij het einde van de lindelaan voort als weidestrook, geflankeerd door boomgewas. Zuidelijk van deze zichtas bevindt zich al van oudsher een laan die leidt naar wat 'de

Een aangename wandeling

Het nieuwe wandelpad voegt zich vervolgens bij de al bestaande route. Bij de entree van de Achterplaats wordt dit een vijfsprong in de vorm van een rotonde met een centraal rond perk van waarschijnlijk heesters. Hier vandaan heeft de wandelaar keuze uit drie paden langs en door de Achterplaats, het hoofdmoment van hun ontwerp. Ook hier werd binnen de marges van de verwilderde situatie en met weinig midelen gewerkt: de cirkelvormige vijverkom werd op stereotiepe, negentiende-eeuwse wijze vergraven tot een slingerende beekvijver.

Achterplaats' wordt genoemd. De Achterplaats kreeg ten tijde van Magdalena Poule de vorm van een vierkant (hakhout)bos of bosket, met daarin als attracties voor de wandelaar in het midden een ronde waterkom, een Chinees koepeltje en een labyrint. Gedurende de achttiende eeuw verdwenen het koepeltje en het labyrint en bleef alleen de centrale waterpartij over.

Spel met de zichtas

De Copijnen kregen opdracht in dit bosje een nieuwe wandeling te maken. Hun werk vormde de laatste fase in de complete restyling van de verwilderde resten van Magdalena's geometrische Gunterstein tot een uitgestrekt 'landschapspark'. De reconstructie die in 2002 op Gunterstein is begonnen betreft de route van en naar de Achterplaats via 't Gezicht. Aan de al bestaande route, de slingerlaan, voegden (vader en zoon) Copijn nog een tweede wandelroute toe. Wat dit nieuwe wandelpad aantrekkelijk maakt is het ruimtelijke spel met de zichtas. Dit motief keert later nog terug in het werk van Hendrik Copijn, bij het ontwerp voor het Bloekerpark in Zeist.

gemist. Zoals Magdalena's Gunterstein gedeeltelijk is 'verdamp't in de loop van honderd jaar tijd, zo vervaagden tal van facetten van het negentiende-eeuwse Gunterstein.

Plezier

De Copijn-studie is uitdrukkelijk bedoeld voor de eenentwintigste eeuw. Een handreiking voor de restauratiepraktijk en een bijdrage aan de verfijning van de geschiedschrijving van de Nederlandse landschapsarchitectuur. Maar vooral ook als inspiratiebron voor het eigentijds ontwerp. Bijvoorbeeld door het schetsen van het horticulturele plezier dat zowel de (vakbekwame) ontwerpers als hun opdrachtgevers in de negentiende eeuw aan de vormgeving van hun parken en tuinen beleefden, hun ruimtelijke trukendoos en hun bijdrage aan de 'stadsverfraaiing'.

Mariëtte Kamphuis

Voor tips en bronnenmateriaal betreffende nog bestaande of verdwenen Copijn-ontwerpen houd ik mij aanbevolen: 010-4564888 / mariette.kamphuis@planet.nl

Illustraties:

Ontwerp Achterplaats Gunterstein, 1865 (gesigeneerde 'Copijn') Collectie St. Ridderhofstad Gunterstein, Breukelen

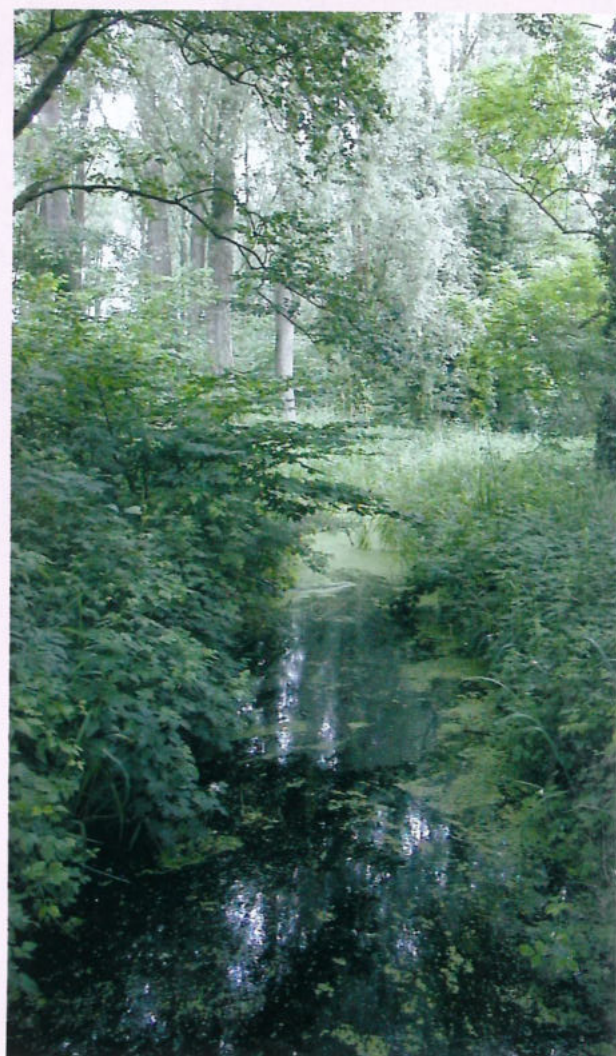
Foto Gunterstein 2002 Mariëtte Kamphuis

Portretfoto Hendrik Copijn, Collectie H.L. Copijn, Groenekan

De middenpartij was de aanleiding voor een langgerekte open ruimte in het bos met glooiende en met gras begroeide oevers, voorzien van een parkachtige beplanting van bloemgroepen, bloeiende heesters en bomen. Aan de rand van deze nieuw vormgegeven buitenruimte verscheen een nieuw paviljoen. De oude diagonale en rechte wandelpaden werden – in glooiende vorm – hergebruikt en aangevuld met paden die de oevers van de beekvijver volgen. Al met al brachten de Copijnen hier een ontwerp tot stand dat in de beste Zocheriaanse traditie kan worden gezien als een 'aangename wandeling'.

Bloemen, heesters en tuinlieden

Op dit moment bevindt de Achterplaats zich in een Doornroosje-achtige toestand; zwaar verwilderd en alleen de hoofdstructuur (beekvijver en een deel van de padenstructuur) is nog herkenbaar. Het hakhoutbos is in de loop der jaren van samenstelling gewijzigd, maar wat belangrijker is, de gecultiveerde beplanting van het ontwerp zijn – op één eenzame rododendron na – verdwenen. En hierin vormt de Achterplaats geen uitzondering. Veel nog bestaande Copijn-landschapsonwerpen zijn verwilderd: de bloemen en heesters, evenals de teams van tuinlieden die deze tuinen in stand hielden, worden node

DE TUIN *Exclusief*

SPECIALE ABONNEMENTSPRIJS VOOR DONATEURS!

De Tuin *Exclusief*: Hét magazine als het gaat om tuinen en openbaar groen! Vier uitgaven per jaar waarin, naast het u bekende Tuinjournaal, 188 pagina's groeninformatie zijn opgenomen. Geniet van de mooiste tuinen in binnen- en buitenland, lees over tuinkunst, tuin historie, bijzondere plantsoorten, et cetera. Wordt u nu abonnee van De Tuin *Exclusief*, dan ontvangt u voor slechts € 20,- vier uitgaven van dit unieke tuinmagazine. Uw eigen Tuinjournaal krijgt u dan niet meer separaat per post, maar als onderdeel van het magazine. Daarnaast ontvangt u uiteraard nog steeds gratis De Groene Gids *Exclusief* en behoudt u de vele voordelen die uw donateurschap biedt. Completer kan niet!

Wij bieden exclusief aan de donateurs van de Nederlandse Tuinenstichting een eenmalige korting van € 5,- wanneer u abonnee wordt van De Tuin Exclusief!

U betaalt voor een jaarabonnement van vier uitgaven slechts € 20,-

Uw abonnement gaat in vanaf de voorjaarsuitgave, de dikste uitgave ooit! In deze uitgave waar de pioen de cover siert en uitvoerig wordt beschreven, vindt u tal van inspirerende artikelen. We bezoeken onder andere de tuin van de beroemde Engelse tuinschrijfster Anna Pavord, de nestor van de Nederlandse Vereniging voor Tuin en Landschapsarchitectuur Pieter Buys wordt geïnterviewd, Wim Oudshoorn schrijft voor ons over de meidoorn en nog veel meer zaken die het groene hart raken, publiceren wij voor u in De Tuin *Exclusief*. Ervaar het zelf en vul de bon hieronder in. Wij hopen u binnenkort als abonnee te mogen begroeten.

Ja, ik word abonnee van De Tuin *Exclusief* en ontvang een eenmalige korting van € 5,- op mijn jaarabonnement.

☐ Ik machtig Bureau Case (De Tuin *Exclusief*) tot wederopzegging om het abonnementsgeld af te schrijven van bank/ girorekening

☐ Ik wacht met betalen tot na ontvangst van uw acceptgiro.

Dhr./Mevr.: _____

Adres: _____

Postcode en woonplaats: _____

Telefoon: _____

Donateurnummer: _____

Datum: _____ Handtekening: _____

Het abonnement gaat in na ontvangst van betaling.

Het lidmaatschap geldt tot schriftelijke wederopzegging.

Voor abonnementen buiten Nederland gelden andere tarieven.

Deze bon is persoonlijk, niet overdraagbaar en alleen bestemd voor NTs-donateurs.

De bon is eenmalig te gebruiken. De aanbieding is geldig t/m 31 maart 2003.

POSTZEGEL IS NIET NODIG

De Tuin *Exclusief*

Antwoordnummer 1334

1620 WB Hoorn

De pioniers van de NTs-donateurstuinen

Madeleine van Bennekom-Scheffer:

Blijven werken aan de 'ziel' van de tuin

De beeldbepalende grote border, mooi in ieder seizoen, is bekend van boeken en tuinkalenders. Eigenlijk is het een dubbele border; een pad van flagstones voert de bezoeker tot middenin het verrassende palet van vaste planten. Hoe je je ook draait, lengte, vorm en kleurencombinaties zijn op elkaar afgestemd als in een schilderij. Maar altijd anders: ieder seizoen, ieder jaar. Een driedimensionale momentopname, waar Madeleine van Bennekom al veertig jaar aan werkt. Het creëren zit haar in het bloed: "Ik vind tuinieren heerlijk," zegt ze zelf.

In de tuin is ze iedere dag. Vlak voor dit gesprek heeft ze zich nog uit de tuin gehaast omdat ze nog aan het knippen was. Tuinieren blijft een vorm van zelfontplooiing en dat stopt niet als je ouder wordt. "Je houdt de drang in je om te willen creëren. Ik doe geen grote dingen meer, zoals vroeger met de aanleg van de eilandbedden. In het begin wilde ik steeds meer variëteiten, toch experimenteren met planten

die het op de klei niet zouden doen, je bent niet te stuiten," vertelt mevrouw Van Bennekom, "Nu geeft het tuinieren mij juist een rustgevend gevoel. Ik wil geen grote veranderingen meer maar schep nu ruimte, vanuit de gedachte 'less is more'. En ik ben aan het verfijnen." Zoals in de grassenlaan: alleen grassen is saai en voor een geslaagde border moet je het dus in het vormcontrast zoeken. Het gewenste resultaat bleken uiteindelijk op regelmatige afstanden geplante *Ligularia* 'Othello' te zijn, met rond, roodbruin blad en de gestreepte *Iris pallida* 'Variegata'.

Grenzen leren kennen

Veertig jaar geleden kwam Madeleine van Bennekom met haar man uit Eindhoven naar Domburg. Opgegroeid bij tuinierende ouders en grootouders in Twente ging al snel de eerste spade in het twee hectare grote voormalige uienveld. "Die harde kleigrond en dan voortdurend die zoute wind; ik had er geen idee van.

Ik had de verkeerde spa voor deze grond en de verkeerde planten, ik kon er in het begin helemaal niets mee. Maar ik kon het niet over mijn hart verkrijgen om zo'n stuk land braak te laten liggen." Er werd een windsingel aangeplant en mevrouw Van Bennekom begon bij het huis voorzichtig een border aan te leggen. Ze liet haar creativiteit de vrije loop, werd steeds gepassioneerder en las veel, vooral Engelse, tuinboeken. Mevrouw Van Bennekom:

"In die tijd waren er in Nederland weinig planten te krijgen. En die wil je dan juist hebben! Er waren meer enthousiaste vrouwen en samen gingen we dan naar Esveld in Boskoop en naar Ploeger in De Bilt; heel spannend was dat. Alle nu bekende planten werden daar wel gekweekt, maar die waren voor de Engelse markt bestemd en niet geschikt om onze strenge winters te overleven. Tuinieren was pionieren in die tijd. Je leert geïnteresseerde mensen kennen, wisselt ervaringen uit en dat heeft me enorm gestimuleerd." De tuin evolueerde mee: hartewens was

een bloemenborder, die mevrouw Van Bennekom aanlegde in de kijkrichting in een flauwe bocht vanaf het huis. Veel heeft ze geëxperimenteerd met nieuwe planten en telkens betere variëteiten 'om mijn grenzen te leren kennen'.

Geen ziel in de tuin

Tegenwoordig zoekt ze naar betere variëteiten van de vaste planten. Met haar creatieve verleden, ze volgde de Tekenacademie in Den Haag, drukte ze onmiskenbaar een eigen stempel op de tuin. Naast kleur vormt vooral de vormsnoei de basis van de tuin: veel groenblijvende heesters, geknipt als bol of, zoals bij de taxus, als donkergroene muur.

De tuin bleef ze verder ontwikkelen: een pad met varens bij de grassenlaan, een kerstrozenpad van *Helleborus orientalis* en niger van groenwit tot donkerrood, een prachtig gezicht in januari als ze samen met de sneeuwkllokjes bloeien. De roze-grijze border is de blikvanger bij de oprit, met groepen oude rozen. De bloemenwei vol margrietten en pinksterbloemen vormt de overgang naar het bos, waar klimrozen in de bomen groeien.

In navolging van Corrie Poley uit Nisse, ging de tuin in 1978 open voor bezoek. "Daar heb ik nooit spijt van gehad," zegt mevrouw Van Bennekom nu, "Terugkijkend blijkt dat we toen aan het begin van een nieuwe tuinontwikkeling

stonden. Er kwamen veel goede kwekers bij. Maar ik heb wel moeite met de trend dat mensen nu direct een volwassen tuin willen en alleen impulsief planten kopen. Dat vind ik jammer, zo krijgt een tuin geen ziel. De bezoekers hier zijn gelukkig anders. Het is een aardig en geïnteresseerd publiek en ze genieten zo. Anders zou ik het misschien niet volhouden.

Ik ga ook volop door: ik tuinier door het oog van de bezoeker. Of ik wel eens gewoon in de tuin zit? Jawel hoor, maar wel met ogen op steeltjes."

Marian Lenshoek

foto: Marijke Heuff

Nieuw De Groene Gids Exclusief 2003

Medio maart verschijnt editie 2003 van de Groene Gids *Exclusief*, het vademecum voor iedere rechtgeaarde groenliefhebber die weten wil wat, waar en wanneer op het gebied van open tuinen en tuinevenementen in Nederland en België iets bijzonders te doen valt. Een gids die in 2001 voor het eerst verscheen en inmiddels zijn nut ruimschoots heeft bewezen. Het boekje is een uitgave van De Tuin Exclusief. De Nederlandse Tuinenstichting verzorgt een deel van de redactionele inhoud waaronder de 200 tuinen van NTs-donateurs. De inhoud is ten opzichte van vorig jaar opnieuw verrijkt en er is nog meer aandacht besteed aan het snel kunnen vinden van de schat aan informatie die de Gids bevat. NTs-donateurs ontvangen gratis een exemplaar thuis; de winkelprijs bedraagt € 13,50.

Nieuwe NTs-kwekerij

S.Cok Rhododendrons te Hazerswoude-Dorp geeft donateurs, op vertoon van hun Tuinpas, 10 % korting bij besteding van minimaal € 22,50 en contante betaling. De kwekerij biedt honderden soorten rododendron en geeft graag persoonlijk advies. Open: iedere zaterdag tot 12.00 uur; in maart, april en mei iedere dag tot 17.00 uur. Gedurende deze maanden staat het sortiment in bloei.

Adres: Voorweg 102b, 2391 AJ Hazerswoude-Dorp, T 0172 589716, email familiecok@hetnet.nl

Donateurs die hun donatie over 2003 nog niet hebben voldaan en de Gids toch willen ontvangen, wordt verzocht het bedrag, plus € 4,50 wegens nazend- en administratiekosten, over te maken op Postbank 539 54 46.

NTs Lustrum Stipendium 2003

In 1995 besloot de NTs ter gelegenheid van haar derde lustrum een stipendium in het leven te roepen met als doel het stimuleren van onderzoek naar de geschiedenis van de Nederlandse tuin- en landschapsarchitectuur uit de periode 1850 – heden en het bevorderen van kennis en kennisoverdracht met betrekking tot behoud, beheer en restauratie van waardevolle objecten uit die periode. Het stipendium is bedoeld voor afgestudeerden op het gebied van de tuin- en landschapsarchitectuur, in het bijzonder de geschiedenis daarvan en/of de problematiek van beheer, behoud en restauratie van tuinen en voor zeer deskundige leken op dit gebied. Voor dit doel is jaarlijks € 2.270,- beschikbaar.

Het NTs-bestuur beoordeelt de binnenkomende aanvragen en beslist over de uiteindelijke toekenning. Informatie over aanvraagprocedure en aan het stipendium verbonden voorwaarden is verkrijgbaar bij het NTs-secretariaat.

Voor 2002 is het stipendium toegekend als bijdrage aan het onderzoek naar de ontwikkelingsgeschiedenis en de cultuurhistorische waarde van het landgoed Rhederoord te De Steeg door mevrouw drs. W.J. Nijenhuis-ten Arve.

tuinwinkel & theeschenkerij

Het Suijtenhof

Een niet alledaagse winkel in tuinartikelen.

openingstijden: di. t/m zat. van 10.00 uur - 18.00 uur
Hoofdweg 12a - 6744 WL Ederveen - Tel. (0318) 57 32 92

De Zeeuwse
Rozentuin
Kats

Kwekerij/verkoop van meer dan 1000 soorten klassieke, moderne en zeldzame rozen en clematissen. Het gehele jaar direct leverbaar.
Kleurencatalogus verkrijgbaar in de tuin

Katse Groeneweg 3, 4485 PH Kats
Tel: 0113 600 361 Fax: 0113 601 348
www.zeeuwserozentuin.nl

DANA ANDREEV
BEELDHOUWER

VOOR UW PERSOONLIJKE OPDRACHTEN
TEL. 020 6270527
ANDREANP@HOTMAIL.COM

BEREGENINGSINSTALLATIES

Wij maken een automatisch beregeningssysteem voor iedereen betaalbaar!

Informeer naar de mogelijkheden bij de waterspecialist van Midden Nederland.

- Gratis deskundig advies
- Uw wensen verwerkt in een ontwerp
- Levering en montage van totaalpakket
- 2 jaar volledige garantie

INFORMATIE, BEL: 0348-44 46 93

**Automatisch
tuinsproeisysteem**

Gebruiksgemak én een mooiere tuin!

De sproeiers laten zich alleen zien als u dat wilt. Voor meer informatie: tel: (0416) 394120 en www.dvcberegening.nl

DVC Beregening
De Sluis 10
Dussen

ontwerp levering aanleg onderhoud

POLDERGAST
tuinontwerpburo

0182 - 30 70 50 info@poldergast.nl

Classic Garden Elements®

Exclusieve tuinornamenten:

- ✓ Obelisk
- ✓ Rozenbogen
- ✓ Muurtrellis
- ✓ Vrijstaande trellis
- ✓ Priëlen
- ✓ Hekwerk
- ✓ Plantenbakken
- ✓ Ook maatwerk

Vervaardigd van thermisch verzinkt staal en afgewerkt met een zwarte poedercoating. (Duplex-systeem). Op bestelling meer dan 180 andere RAL kleuren leverbaar!

Alleenvertegenwoordiging voor de Benelux:

HANDELSONDERNEMING VAN AARSEN & CO. BILTHOVEN

Telefoon: +31 (0)30-603 44 65
Fax: +31 (0)30-603 44 72
E-mail: info@DeOrangerie.nl
Internet: www.DeOrangerie.nl

Rechtstreekse levering aan particulieren.

Onthaasten in stijl...

Bij BSC Excl. Buitenmeubelen in de Bilt treft u op ca. 3000 m² meer dan 250, overwegend Engelse designs aan in natuurlijke materialen. Met een prominente rol voor het edele plantage-teakhout (onderhoudsvrij). Comfortabel en compleet met alle denkbare accessoires. Ervaren exterieur adviseurs begeleiden u vrijblijvend bij het maken van de juiste keuze.

Vraag naar de nieuwe Teak & Garden catalogus!

BSC Exclusieve Buitenmeubelen
Tooydijk 96-102a (naast AH) De Bilt - centrum
Open: Ma. t/m Za., Vr. koopavond ☎ 030-2200065
E-mail: bsc@bscdebilt.nl Internet: www.bscdebilt.nl

De Tuin Exclusief

Voor reserveringen van advertentieruimte
bel +31 (0)229 285 999

www.burovisavis.nl

tuinontwerpers
kerkstraat 42 woudrichem tel: 0183.310743

Zware smeedijzeren lantaarns

Vele nieuwe modellen en maten, in klassieke en moderne vormen.

Vraag de folder en kom kijken (ook zaterdag)

ARTISANS - NAARDEN
St. Vitusstraat 40b Naarden-vesting. Tel. 035 - 69 46 870

EEN MOOIE TUIN BEGINT BIJ EEN GOED ONTWERP

TUIN ONTWERP BUREAU **de amaranth**

www.amaranthtuinen.nl
Lammert Majoorlaan 35
1401 RL Bussum
035-6912849

VAN HET TUINHUIS NTs-ACTIVITEITEN 2003

Nog enkele weken en het voorjaar 2003 is daar. U merkt dat aan deze eerste aflevering van de twintigste jaargang van het Tuinjournaal met nieuws over de donateursdagen. Dankzij de voortvarendheid van de commissie Donateursdagen kan de Nederlandse Tuinenstichting opnieuw een interessant en origineel bezoekprogramma aanbieden. Verder kondigen wij met plezier de nieuwe Groene Gids Exclusief aan, u weet wel, het jaarlijkse 'groene spoorboekje' dat een schat aan te bezoeken tuinen en tuinevenementen in Nederland en België biedt, waaronder maar liefst 200 tuinen van NTs-donateurs.

Donateursdagen 2003

De NTs organiseert dit jaar opnieuw drie donateursexcursies. De objecten liggen verspreid over het land: in Noord-Friesland, in de Achterhoek rond de Duitse grens en in het Land van Heusden en Altena, Kaatsheuvel en Tilburg. De te bezoeken historische parken en tuinen sluiten aan bij de doelstelling van de Nederlandse Tuinenstichting en bij de wens van veel donateurs om een verscheidenheid aan bloemen en planten te kunnen bekijken en er meer over te weten te komen. Eigenaren/deskundigen geven in een korte inleiding informatie over de tuinen, terwijl zij ook bereid zijn op vragen in te gaan.

2 Donateursdag Noorden van Friesland dinsdag 24 juni 2003

Tijdens deze excursie worden uitsluitend particuliere tuinen bezocht. De excursie begint in een State (thans hotel). De te bezoeken tuinen liggen in een polder met veel veen, in de "wouden" met droog zand en in de omgeving van het Lauwersmeer met klei en soms veel regen. Een bezoek met een grote variatie aan tuinen en landschap dus.

Opgelet:

De drie bovenstaande excursies zijn uitsluitend toegankelijk voor NTs-donateurs. Gezien de verwachte belangstelling kunt u zich slechts voor één excursie inschrijven en een tweede keuze aankruisen voor het geval de eerste keus is overtekend. Bij overtekening vindt de toewijzing plaats door loting. Het aantal deelnemers bedraagt maximaal 100 personen per excursie. Aanmelden met de coupon op pagina 122.

1 Donateursdag Land van Heusden en Altena, Kaatsheuvel en Tilburg zaterdag 24 mei 2003

Vanuit Tilburg worden bezocht Het Blomhof in Kaatsheuvel, De Mariënhof in Tilburg en een particuliere tuin in Uitwijk. Het Blomhof ligt temidden van gaaf Brabants landschap en beslaat 9000 m². De wandeling voert door rozen- en Clematispoorten langs bloemenborders, vijvers en een poel. Voorts is er een verscheidenheid van kruiden, grassen, groenten en fruit te zien. Tuinarchitect J.A. Springer ontwierp in 1916 in opdracht van J. Janssen Verhulst, directeur van de Tilburgse Textielververij, de tuin bij de villa De Mariënhof (tegenwoordig kantoor). De tuin is aangelegd in landschapstijl. Springer was ook dendroloog, hetgeen goed in deze tuin is terug te vinden. Verder zijn er veel stinsen-

planten te zien. De tuin wordt door Staatsbosbeheer naar vermogen in stand gehouden. Springer werd zeer onlangs met een tentoonstelling in het Teylsmuseum in Haarlem geëerd. De landelijke tuin in het Land van Heusden en Altena ligt rondom een oude boerderij uit 1750. Arend-Jan van der Horst ontwierp de tuin in 1995, behalve het terrasgedeelte dat een ontwerp is van Mien Ruys. Met de wensen van de eigenaren is rekening gehouden: grote vlakken, rust, veel water en toch makkelijk te onderhouden. Evenals met hun plantenwensen: veel soorten *Hosta*, hortensia's, rozen en *Taxus*. De tuin is op verschillende momenten uitgebreid: in 1997 met onder andere een paddenpoel en in 2001, waardoor een landelijke siertuin van totaal anderhalve hectare is ontstaan. De overige tweeënhalve hectare is in ontwikkeling en krijgt een landschappelijke indeling

3 Donateursdag Achterhoek / grens met Duitsland donderdag 4 sept 2003

Tijdens deze excursie voert de tocht naar twee parken rond prachtige historische gebouwen en een boerentuin. De meer dan 100 jaar oude boerderij ligt vrij in een fraai Achterhoekse landschap en is omgeven door een grote liefhebbers-tuin. Bij de aanleg van de tuin is de verbinding met het omliggende landschap niet verbroken. Honderden tuin- en terrasplanten hebben hier een plaatsje gevonden. Huis Landfort werd voor het eerst genoemd in 1434, vernieuwd in 1671, en in 1825 verbouwd en vergroot. Het landschapspark werd ontworpen door J.D. Zocher jr. Huis en park werden tijdens de Tweede Wereldoorlog zwaar beschadigd. Het park (60 ha) werd hersteld in 1976. Daarna volgde het huis in 1998-2000, dat na twintig jaar leegstand thans weer wordt bewoond. De spectaculaire duiventoren uit 1825 is ontworpen door J.T. Ubbing. De tuin binnen de gracht (2,5 ha) wordt hersteld naar het ontwerp van Zocher. Kasteel Anholt en het historische park zijn het

bezit van Fürst Salm zu Salm. Bezoekt wordt het museum en het park. In restaurant Wasserpaviljon (onderdeel van het kasteel) wordt een kopje thee gedronken. In het museum, met onder andere een mooie collectie schilderijen en een befaamde bibliotheek, krijgen bezoekers een indruk van het leven van de vorsten en hun liefhebberijen. Het park bestaat uit verschillende delen. Er is een rozen-tuin op de plaats waar eens een stijltuin werd aangelegd, de Wassergarten, bekend van een schilderij uit 1721. In deze tuin staan beelden van meer dan 100 jaar. Verder is er een tuin rond een achttiende eeuwse paviljoen, naar ontwerp van de Engelse landschapsarchitect Edward Milner (1819-1884). In het park zijn verschillende zeldzame boomsoorten geplant.

Excursiedag De Warande, Laag Keppel historische parken en stinsenplanten zaterdag 12 april 2003

Voor huidige en toekomstige donateurs organiseren Trudi Woerdeman en Willem Overmars van De Warande, in samenwerking met de Tuinenstichting, op zaterdag 12 april 2003 een excursie- en studiedag. De Warande is een groene bibliotheek in een bostuin vol stinsenplanten op het landgoed Keppel in de Gelderse Achterhoek. Twee onderwerpen

staan centraal. Ten eerste het bezoek aan twee minder bekende historische parken in de buurt, waarover de Warande een schat aan historisch materiaal in huis heeft: de landgoederen de Slangenburg bij Doetinchem (1675) en Enghuizen te Hummelo (1835). We volgen eerst een dialezing. Op het statige landgoed de Slangenburg herleeft de zeventiende eeuw. Hier werd een van onze oudste lanenstelsels gaaf bewaard. Het schilderachtige landschapspark van Enghuizen is een ontwerp van

VAN HET TUINHUIS → NTs-ACTIVITEITEN

Hendrik van Lunteren. Het is een aanleg in weidse landschapstijl met open weilanden, glooiende bosranden, langgerekte waterpartijen en romantische bruggetjes. In het voorjaar vinden we nog (resten van) stinsenplanten. Stinsenplanten vormen het tweede onderwerp van de dag. Het is een bijzondere groep van verwilderende sierplanten, vooral bolgewasjes, die op oude landgoederen en buitenplaatsen voorkomen. Een dialezing besteedt aandacht aan hun historische achtergrond. Daarna volgt een rondleiding door de bostuin met bloeiende stinsenplanten van de Warande, met uitleg over aanplant en verzorging. Programma: 10 uur ontvangst op de Warande, koffie, dialezing, rondleiding en lunch. 's Middags excursies naar de Slangenburg en Enghuizen. Einde ca. 17.30 uur. Prijs: €30 voor donateurs en € 32,50 voor niet-donateurs, incl. koffie met kruidkoek, dialezing, lunch, excursies, thee met taart en documentatie. Reisinformatie en uitgebreid programma volgen na aanmelding.

Donateurs werven donateurs

Hebt u vrienden, familie of kennissen die het doel van de Tuinenstichting onderschrijven en graag op pad gaan naar mooie tuinen en parken? Maak ze dan donateur. U ontvangt een leuk cadeauje!

NTs-donateurschap 2003

Het behoud van ons groene erfgoed heeft de steun van velen hard nodig. De duizenden NTs-donateurs helpen de Tuinenstichting op de bres te staan voor waardevolle particuliere en openbare tuinmonumenten.

Zij ontvangen:

- vier maal per jaar gratis het Tuinjournaal
- jaarlijks De Groene Gids Exclusief
- eenmalige korting op jaarabonnement op het viermaal per jaar verschijnende magazine De Tuin Exclusief
- gratis toegang tot 200 NTs-donateurstuinen
- korting op NTs-excursies en -cursussen.

Bedrijfsdonateurschap, donaties, schenkingen en legaten Naast het particulier donateurschap bestaat de mogelijkheid een bedrijfsschap aan te gaan. Ook giften, periodieke schenkingen en legaten vormen een welkome aanvulling op de NTs-inkomsten. Omdat de Nederlandse Tuinenstichting een instelling 'ten algemene nutte' is, biedt dit de gevers fiscale voordelen. Desgewenst verschaft het Secretariaat hierover nadere informatie.

COLOFON

20e jaargang, nummer 1, maart 2003

Een uitgave van de Nederlandse Tuinenstichting

Versijnt 4x per jaar

De Nederlandse Tuinenstichting (NTs), opgericht in 1980, streeft naar het behoud van tuinen en parken die door vormgeving, beplanting, cultuurhistorisch karakter en ligging van belang zijn. Daartoe worden inventarisaties en onderzoeken uitgevoerd en adviezen gegeven over planontwikkeling, herstel, beheer en aanpassingen aan eigenaren, beheerders en overheden. De NTs organiseert voor donateurs en andere belangstellenden cursussen, excursies en inleidingen over aspecten van de tuinkunst, tuincultuur en tuin- en landschapsarchitectuur.

De middelen voor deze activiteiten worden door donateurs bijeengebracht. De jaarlijkse donatie voor particulieren bedraagt minimaal € 27,-. Daarnaast kent de NTs geschenk- en bedrijfs-donateurschappen. Het secretariaat heeft een folder beschikbaar met nadere informatie en over het doen van schenkingen en legaten.

Redactie Tuinjournaal
Gerritjan Deunk, Marian Lenshoek, Liesbeth Missel, Marijke Vesseur
Vormgeving Sang-Myung Beekman voor Studio Deunk te Amsterdam

Adres Nederlandse Tuinenstichting per 1 maart
Keizersgracht 752-1 1017 EX Amsterdam
tel 020 - 623 50 58
fax 020 - 638 58 51
email nederl.tuinenst@hetnet.nl
bank 54.01.60.989 ABN-Amro
giro donaties 559 54 46 Postbank

Donateursadministratie
Van Diemenstraat 160 1013 CN Amsterdam
tel 020 4283422 (dinsdag en donderdag)
email info@fitax.nl

Het geheel of gedeeltelijk overnemen van artikelen is uitsluitend toegestaan na toestemming van de rechthebbenden.

COUPON

Wij kunnen ons voorstellen dat u liever niet knipt in deze pagina. Een kopie van de coupon is ook toereikend.

naam m/v
straat nr.
postcode + plaats
telefoon

(voor donateurs)

registratienummer (zie Tuinpas)
geeft zich op als deelnemer aan de:

Excursiedag De Warande, 12 april

NTs-donateur niet-donateur aant. personen
☐ € 30,- ☐ € 32,50 max. 2

Donateursdag Land v. Heusden etc., 24 mei

NTs-donateur niet-donateur aant. personen
☐ € 40,- ☐ max. 2

Donateursdag Noorden v. Friesland, 24 juni

NTs-donateur niet-donateur aant. personen
☐ € 40,- ☐ max. 2

Donateursdag Achterhoek/Duitsland, 4 sept.

NTs-donateur niet-donateur aant. personen
☐ € 40,- ☐ max. 2

Bij opgave voor donateursdagen tevens aangeven:

ik reis per auto/trein.

Wacht met betaling op bevestiging van de NTs.

verzoekt toezending van:

- ☐ 'Op de bres voor waardevol Historisch Groen'
- ☐ 'Nederlandse Tuinenstichting - projecten behandeld in het jaar 2001'

geeft zich op als donateur van de Nederlandse Tuinenstichting of wenst wijziging van zijn/haar bestaande donateurschap.

- ☐ voor 1 jaar € 27,-
- ☐ voor 5 jaar € 108,-
- ☐ voor 1 jaar, ik woon in het buitenland € 30,-
- ☐ voor 5 jaar, ik woon in het buitenland € 125,-
- ☐ junior/student € 18,-

☐ ik ben donateur en geef voor 2003 als nieuwe donateur op:

☐ ik geef een donateurschap voor 2003 cadeau aan:

naam nieuwe donateur m/v
.....
straat nr.
postcode + plaats
telefoon

Stuur de coupon aan:

De Nederlandse Tuinenstichting,
Antwoordnummer 10685
1000 RA Amsterdam.
Hierna ontvangt u een bevestiging.
Daarna volgt uw betaling.